

YENİ DOĞUŞ: MANİSA HALKEVİ DERGİSİ

Yrd.Doç.Dr.Nejdet BİLGİ*

Giriş

Manisa'da basın hayatının 1930'lu yılların ortalarına kadar yeterli seviyeye ulaşamadığı bilinmektedir. Hatta 1926-1933 yılları arasında Manisa şehrinde yayınlanan herhangi bir süreli yayından söz edilememektedir. En azından kataloglara girmiş veya Manisa ile ilgili yayınlarda işaret edilmiş bir süreli yayın bulunmamaktadır. Ancak Manisa Halkevi'nin açılmasından sonra şehir yeniden süreli bir yayına kavuşabilmiştir.

Bilindiği üzere Halkevleri ülke çapında yayılarak, kapatılan Türk Ocakları'nın yerine ikame edilmiştir. Halkevleri'nin ağırlıklı olarak üzerinde durduğu kültürel faaliyetler, özellikle yayın alanında kalıcı izler bırakmıştır. O günün şartlarında imkansızlık ve fedakarlıklarla yayınlanan dergi, kitap ve broşürler, günümüzde sosyal bilimlerin hemen her alanında kaynak olma özelliğini taşımaktadırlar. Nitekim Manisa Halkevi'nin yayınladığı *Gediz* dergisi ile Manisa tarih, coğrafya ve kültürüne ait eserler bunlara örnektir¹.

Manisa Halkevi'nin *Gediz*'den önce yayınladığı iki dergi daha bulunmaktadır. Bunlardan ilki 17 sayı yayınlanan *Yeni Doğuş*, ikincisi de 3 sayı yayınlanan *Bozkurt*'dur². Ancak her ikisi de *Gediz* kadar ün yapamamışlar-

* Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

¹ Manisa Halkevi'nin yayın faaliyetleri hakkında bkz. Hakkı Uyar, *Cumhuriyet Döneminde Manisa'da Eğitim (1923-1950)*, (DEÜ AİİTE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) İzmir 1993, s. 68-72; Müslime Şen, "Manisa Halkevi Yayınları ve Yerel Tarih Çalışmaları Örneği", *Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi*, II/6-7, İzmir 1997, ss. 147-156.

² Mahmut H. Şakiroğlu, "Halkevi Dergileri ve Neşriyatı", *Kebikeç*, II/3 (1996), s. 133'te Manisa Halkevi'nin *Bozkurt* ve *Gediz* adlı iki dergisinin bulunduğunu, s. 138'de *Gediz*'in ilk 14 sayısının *Yeni Doğuş* başlığını taşıdığını, s. 142'de de "*Gediz* dergisinin ilk 12 sayısının adı"nın *Yeni Doğuş* olduğunu yazmaktadır. Halbuki *Yeni Doğuş* dergisi Manisa Halkevi'nin üç dergisinden birisi ve ilkidir. Ayrıca 12 veya 14 sayı değil, ikisi birleştirilmiş olmak üzere 17 sayı yayımlanmıştır. *Gediz*'in tam koleksiyonunun Milli Kütüphane'de bulunduğunu be-

dır. Aslında, muhteva bakımından da *Gediz*'le kıyaslanamayacak seviyede oldukları söylenebilir. Fakat *Gediz*'den önce önemli bir tecrübe birikimi yarattıkları ve *Gediz*'in daha dolgun muhtevaya sahip olmasında etkili oldukları muhakkaktır³.

Yeni Doğu dergisi aynı zamanda alfabe değişikliğinden sonra Manisa'da yayınlanan ilk süreli yayın olma özelliğini de taşımaktadır. Bu bakımdan yalnız *Gediz* için değil, *Gediz*'den önce Manisa'da çıkan gazeteler için de bir örnek veya tecrübe olmuştur.

A. Yayın Bilgileri

İlk sayısı Cumhuriyet'in 10. Yıldönümünde çıkarılan *Yeni Doğu*, aylık olarak yayınlanmakla beraber, bu periyoduna her zaman uyamamıştır. Temmuz-Ağustos 1934 sayıları (9-10) ile Eylül-Ekim (1 inci Teşrin) 1934 (11-12) sayıları birleştirilerek çıkarılmıştır. Aralık (1 inci Kânun) 1934'te yayınlanması gereken 13. Sayı ise Ocak (2 inci Kânun) 1935'te yayınlanmıştır. Yine Mayıs 1935'te yayınlanması gereken 17. ve son sayı da bir ay sonra, Haziran 1935'te yayınlanmıştır. Dergi toplam 17 sayı olmakla beraber, iki kez birlikte çıkarılan sayılardan dolayı aslında 15 sayı yayınlanmıştır.

Ebadı 19x26,5 cm olan derginin, hemen her sayısı 16 sayfa olarak yayınlanmıştır. Yalnızca 9-10. Sayı 19, 13. Sayı da 14 sayfa olarak yayınlanmıştır. "Orijinal bir kapak içinde çıkan bu mecmuanın"⁴, tespit edebildiğimiz tek koleksiyonu İzmir Milli Kütüphanesi'ndedir ve yalnızca ilk sayısının kapağı bulunmaktadır. Diğerlerinin de kapağı olduğu, fakat ciltleme sırasında söküldüğü anlaşılmaktadır.

Derginin imtiyaz sahibi Avni Gemicioğlu, neşriyat müdürü ise Rıza Külahtaşoğlu'dur. İdare yeri ise Manisa Halkevi'dir. *Yeni Doğu* dergisinin ilk sayfasında yer alan başlığının altında bulunan, "Her Ayın Birinde Çıkar" ifadesi, 13. Sayıdan başlayarak "Her Ayın İptidasında Çıkar" şeklinde de-

---

lirtmesine ve yaptığı çalışmalar sırasında ilk sayılarını da görmüş olması ihtimaline rağmen, Şakiroğlu'nun yazısındaki yanlışlıkların nereden kaynaklandığı anlaşılamamaktadır. Halkevleri dergileri hakkında yapılan bir çalışmada ise, *Yeni Doğu*'un da *Bozkurt*'un da adı geçmektedir. Bkz. Nurettin Güz, *Tek Parti İdeolojisinin Yayın Organları Halkevleri Dergileri (1932-1950)*, Ankara 1995.

³ *Gediz* dergisi için bkz. Necla Türkçapar Günay, *Gediz Bibliyografyası*, Akademi Kitabevi, İzmir 1999; Güz, *a.g.e.*, ss. 110-112.

⁴ *Ülkü*, III/15 (Mayıs 1934), s. 225.

ğiştirilmiştir.

Derginin basıldığı matbaalar ise muhtelifdir. İlk sayı İktisat Matbaasında (muhtemelen İzmir'de), 2. Sayı belirtilmemiş (muhtemelen Meşher'de), 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sayılar Meşher Matbaası'nda (İzmir), 9-10, 11-12 ve 13. sayılar Ticaret Matbaası'nda (İzmir), 14, 15 ve 16. sayılar Suhulet Matbaası'nda (Manisa) ve 17. Sayı da Kolaylık (eski adı Suhulet) Basımevi'nde (Manisa) basılmıştır. Buna göre 15 kez yayınlanan derginin ilk 11 sayısı İzmir, son dört sayısı Manisa matbaalarında basılmıştır. Derginin bütününde ve özellikle ilk sayılarında çok denilebilecek miktarda dizgi hataları bulunmaktadır.

Derginin ilk sayısında yıllık aboneliğinin 120 kuruş olduğu belirtilmektedir. Buna göre her sayısının fiyatı 10 kuruştur. Ancak elimizdeki son sayıda (17.) derginin fiyatının 5 kuruşa indirildiği ve gençlerin ilgisinin beklendiği belirtilmektedir.

B. Derginin Amacı

Derginin yayın amacıyla ilgili ilk bilgi ilk sayının önsözünde şu şekilde yer almaktadır: *"Yeni Doğuş' birçok diplomatların 'ölüme mahkum hasta' dedikleri bir memleketi yeniden doğuran, yaratan, yoktan vareden bir deha güneşinden aldığı ışığı, vevlki bir zerre olsun, güzel Manisa ile komşu şehirlere aksettirmeğe çalışacaktır. Bir zerreden bir küre yapan inkılapçıların himmetiyle 'Yeni Doğuş'un da, evvela soluk ve söntük bir kızılık ile doğarak az zamanda ışığı dünyaya yayılan bir güneş gibi yurdumuzun her köşesini aydınlatacağını ümit ediyoruz. 'Yeni Doğuş' her büyük şey gibi Cumhuriyet'in onuncu yıldönümü bayramından doğduğu için bu çok uğurlu gününün ebedi hatırasını her zaman taşıyacaktır."*

Bu veciz ve edebi ifadelerle göre dergi, ölüme ve yok olmaya mahkûm edilen Türk milletini ayağa kaldıran ve adeta yeniden doğuşunu sağlayan dehadan yani Atatürk'ten aldığı her ışığı çevreye yayacaktır. Ayrıca derginin Cumhuriyetin Onuncu yıldönümünün hatırasını yaşatmak amacıyla, 29 ekim 1933'te yayın hayatına girdiği de belirtilmektedir. Ülkenin her yerinde olduğu gibi, Manisa'da da Onuncu yıl kutlamalarının büyük ilgi gördüğü bilinmektedir⁵. Bu ilgi Yeni Doğuş dergisinin yayın hayatına girmesiyle kalıcı bir

⁵ Mevlüt Çelebi, *Atatürk ve Manisa*, Manisa 1997, ss. 64-84. Derginin ikinci sayısında ki bir yazıda kutlamalardan şu şekilde söz ediliyor: *"Kendi hesabıma söylüyorum. 48 [yıllık] bir hayat taşıyorum, bütün ömrümde bu bayramın ebedi zevkleri kadar beni bayılıcı sevinçler içinde bırakan bir bayram hatırlamıyorum. Bütün millet de benimle aynı duyguda idi. Bütün halka sinesine toptıyan cumhuriyeti, kutlulamak için köyler araba ve atlarıyla Manisa'ya*

özellik kazanmıştır.

Halkevleri, yeni rejimin anlayışlarının yerleştirilmesine çalışacak kuruluşlar olduğu gibi, buldukları yerlerde bir kültür çevresi, kültürel hareketlilik oluşturmak görevini de üstlenmişlerdir. Nitekim Fevzi Lütfi Bey, dergide yer alan konuşma metnine göre bu konuda şunları söylemektedir⁶: “*Fikir hareketleri, fikir arayışları ve heyecan yaşatma kabiliyetinde olan milletlerin ve insanların işidir. Kültür bünyesi basit ve cılız bir cemiyette fikir yoktur. Hayat yoktur, heyecan yoktur. Fikre kültür hareketi vermiyen, durduğu noktada kalan, yeni fütühat peşinde yeni atılışlar yapmıyan durgun bir milletin havasında ancak inhilâl ve bozgunluk unsurları gıdalanır.*” Şüphesiz dergi ve kitap yayını, bu hareketliliğin en kalıcı yanlarını oluşturmaktadır.

Ancak, Manisa Halkevi'nin fikir ve kültür hareketliliği sağlamak amacıyla yayınlamaya başladığı *Yeni Doğu*, Manisalılar'dan beklenen ilgiyi görememiştir. Nitekim, derginin 8. Sayısında yer alan bir yazıda bu durum dile getirilmektedir⁷. Yazıda, “Manisa halkevinin mecmuası Manisa'da hiç denilebilecek kadar az satılıyor” denilerek, bu durumun dikkat çekici olduğu vurgulanıyor. “Her insan kendi doğduğu yerin en büyük müdafidir ve böyle olmak lazım gelir” görüşünün ortaya konulduğu yazıda, Manisa'da gençlik faaliyetlerinin durgun olduğu ve bir nemelazımcılık zihniyetinin bulunduğu belirtildikten sonra, mesele şu şekilde ele alınıyor: “*Manisa'da çıkan bu mecmuayı Manisalılara munis göstermek için çalışıyoruz. Fakat neşemizin artması için yazılarımızın okunmasını isteriz. Aydan aya her aile bu mecmuanın bir nüshasına on kuruş verebilir: Bundan bir şey çıkmaz. Fakat Manisa halkevinin mecmuası yaşar. Bu hüsnüniyet ve samimi düşünceyle bir çare düşündük: Manisa halkevinin mecmuasını muhterem ve tanınmış zevatın adreslerine hususi olarak takdim etmek.*”

Fena bir fikir değil diye takdim ettik. Bu ihtiramı nefsinde toplamış faziletli insanlar bu hareketimizi memnuniyetle, hatta bir az da takdirle karşıladılar. Kendilerine gösterdikleri nezaket ve incelikten dolayı teşekkür ederiz.

---

taşınmışlardı... Altmış bin kişilik irili ufaklı bir halk cumhuriyet meydanında ve gök kubbenin altında, cumhuriyetin onuncu yıl marşını gönüllerinden fıskıran bir heyecanla hep bir ağızdan söylediler.” Mustafa Nuri, “Altı Ok I Cumhuriyetçiyiz”, Yeni Doğu, S. 2, 1 İnci Kânun 1933, s. 2.

⁶ “Fevzi Lütfü Bey'in Evimizin Açılma Günü Söyledikleri Nutuk”, *Yeni Doğu*, S. 1 29 İnci Teşrin 1933, s. 16.

⁷ ***, “Şuna Buna Dair..”, *Yeni Doğu*, S. 8, 1 Haziran 1934, s. 13-14.

Fakat burada utanarak üzülererek kaydetmeliyiz ki bazı zevat da mecmuayı geri vermek tuhaflığında bulundular. Bunlar gençlerdir? Burada isimlerini zikretmekten teeddüp ediyorum. Bunlar, hamal Ahmet ağa, bakkal Mehmet Ağa, arabacı Rüstem ağa.... değildir. Bunlar, memleketin içtimai muhitinde yüksek birer mevki ve birer şöhret temin etmiş olan muhterem zevattır.

(...) Mecmuayı niçin iade ettiler. Bu hareket şüphesiz büyük bir tahkirdir. Bu tahkir on kuruş kaybettiğimizden doğan bir teessür değil, yüzümüze fırlattır gibi hareketlerinden doğan bir iştir. (...) Biz, bu büyük ve muhterem isimler arasında isimlerini zikretmekle kendilerine de kıymet verdik. Eğer onları istisna etmiş olsaydık bu nezaketsizliği biz yapmış olurduk. Fakat buna layık olmadıklarını bugün anlıyoruz. Ve ilave ediyoruz bu itibara layık olmıyan bu zevatı da muhterem isimler arasında saymakla hataya düşmüşüz bizi af buyursunlar!"

Bu yazıdan sonra 13. Sayıda derginin amacına ilişkin kısa bir yazı daha çıkmıştır. "İnkılap ve bilgi" yolunda, "gönül ve ülkü birliği" ile millete yararlı bir iş yapmak amacıyla yayınlanan dergideki yazılarda, herhangi bir kişiyi gücendirecek izler aranmaması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca, kişileri hedef alan yazılar gönderilmemesi, gönderilecek yazıların "inkılap ve bilgi yayımına" uygun olması da istenmektedir⁸. Dolayısıyla, açıkça belirtilmemekle beraber, dergide yer alan bazı yazıların alınganlıklara yol açtığı, gönderilen bazı yazıların da "inkılap ve bilgi yayımına" uygun olmadığı için basılamadığı anlaşılmaktadır.

Eldeki koleksiyona göre, *Yeni Doğuş*'un son sayısı Haziran 1935 tarihini taşımaktadır. Son sayıda derginin ilgi görmediğine ilişkin bazı ipuçları bulunmaktadır. Mesela "Dileğimiz" başlığı altında dergiye gönderilecek yazıların öz Türkçe yazılmış olması ve bütün yazıların Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Kolu başkanlığına gönderilmesi istenmektedir⁹. Anlaşılan yeni kelimelerle kaleme alınmış yazı bulmakta sıkıntı çekilmektedir. Yine aynı sayının sonunda, "Sayın Okurlarımıza" başlığıyla şu duyuru bulunmaktadır¹⁰: "*Evimiz gibi bu mecmua da halkımızındır. Münevverlerimizin ulus yükselmesine yarayan bütün faydalı fikirlerine sayfalarımız açıktır. Türk gençliğinin ulusal duygularını halkımıza sunmak ve yaymak ödevini başarmağa çalışan ve fiatı da beş kuruşa indirilen mecmuamıza; gençliğin daha çok bağlantısını*

⁸ "Yolumuz ve Amacımız", *Yeni Doğuş*, S. 13, İkinci kânun 1935, s. 1.

⁹ *Yeni Doğuş*, S. 17, Haziran 1935, s. 14.

¹⁰ *Yeni Doğuş*, S. 17, Haziran 1935, s. 16.

özler ve Halkevi Neşriyat Koluna değerli yazılar gönderilmesini dileriz."

Bu duyuru, *Yeni Doğuş*'un ayakta kalabilme uğrunda son duyurusu ve çabası olarak derginin sayfaları arasında yer almıştır. Dergi yeni rejimin ilkelerini ve kültür anlayışını savunan ve yaymaya çalışan, amatör bir çabanın simgesi kabul edilebilir. Fiyatını yarıya indirmesine rağmen ilgi görmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca muhteva açısından aldığı eleştiriler de uzun ömürlü olmasını engellemiş olabilir. Fakat, Manisa Halkevi dergi yayın çabalarına ara vermemiştir. 1936 yılı içinde *Bozkurt* adıyla yalnızca üç sayı çıkarılabilen geçişten sonra 1937 yılında *Gediz*'i yayın hayatına sokmuştur. 1950 yılı ortalarına kadar yayınlanan *Gediz* ise Halkevlerinin yayın amaçlarına uygun çizgisiyle, Manisa'nın kültür hayatında önemli bir iz bırakmıştır.

C. Muhtevası

19 Şubat 1932 tarihinde kurulan Halkevleri, Cumhuriyet Halk Partisi'nin bir alt kuruluşu olmakla beraber, genel çerçevesi belirlenmiş kültür kurumları niteliğini taşımışlardır. Genel merkezi olmayan, her biri diğerinden bağımsız yönetilen Halkevlerinin, birçok bakımdan merkezî kontrol ve yönlendirmeye tâbi tutuldukları bilinmektedir. Nitekim hangi alanlarda çalışmalar yapacakları, dergilerinin adlarının ne olacağı Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezi tarafından belirlenmekte idi¹¹. Genelde Halkevleri için belirlenen çalışma alanları, dergilerin yayın konularının ve içeriklerinin yönünün de belirleyicisi olmuştur. Ancak belirlenen içerik dolayısıyla, aynı şeylerin yayınlanması değil, her mahallin kendine özel yönlerinin, genel bakış açısına uygun olarak ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu bakımdan, yerel kültür özelliklerinin belirlenmesi ve bunların Türk kültürü içinde tamamlayıcı unsur olarak değerlendirilmesi söz konusudur.

Halkevleri tarafından yayınlanan dergilerin bir kısmı bu çerçevede yayın yapmaya çalışmışlardır. Ama önemli bir kısmının istenilen nitelikte yayınlanmadığı da bilinmektedir. Hatta bunlardan bazılarının yayın bilgileri incelendiğinde Halkevleriyle ilgisini kurmak bile mümkün değildir. Yerel bir kültür veya edebiyat dergisi görüntüsüne sahiptirler.

Daha çok mahalli konulara yer veren ve vermesi istenilen Halkevi dergileri arasında, bu özellikleri taşımayanlardan birisi de *Yeni Doğuş*'tur. Nite-

¹¹ Ömer Türkoğlu, "Halkevlerinin Kuruluş Amaçları, Örgütsel Yapısı ve Bazı Uygulamaları", *Kebikeç*, II/3 (1996), s. 99-101.

kim derginin 6. Sayısıyla ilgili olarak *Ülkü*'de "Bu mecmuada mahalli ve ilmi mevzular azdır. 'Edebiyat nasıl olmalı', 'Bir hanımı mesut etmek sanatı' gibi geniş manada halk terbiyesi bakımından faydalı olabilecek yazılar var."¹² denilerek, bir bakıma, mahalli ve ilmi konulara ağırlık verilmesinin daha doğru olacağı hatırlatılmaktadır.

Ülkü dergisinde yer alan bu hatırlatmanın, *Yeni Doğuş*'la sınırlı olmadığı, halkevleri dergileri üzerine yayınlanan diğer yazılarda da görülmektedir. Ancak bu hatırlatmaların pek etkili olmadığı anlaşılmış olmalı ki, Halkevleri dergilerinin nitelikleri açısından ele alındığı bir yazının, *Ülkü* dergisinin Ağustos 1934 tarihli sayısında yer aldığı görülmektedir¹³. Yazıda *Ülkü*'nün "bütün Halkevleri arasında bir fikir ve ülkü bağı olarak çıkmakta" olduğu ve diğer halkevleri dergileriyle birlikte dergi sayısının 10'u bulduğu belirtiliyor. Halkevlerinin diğer yayın faaliyetlerinden de söz edildikten sonra "eldeki kuvvet ve vasitalardan layikiyle" istifade etmenin yolunun, her işte olduğu gibi iş bölümünden geçtiği belirtilmektedir. Verilen emeklerin boşa gitmemesi, sıkıcı tekrarların olmaması ve önemli meselelerin laubalileşmemesi gerektiği vurgulandıktan sonra, yayınlarda farklı fikirlerin yer almasından endişe edilmemesi gerektiği de şu şekilde ifade ediliyor: "*ana fikirler üzerinde bütün Türk münevverlerinin, her halde büyük ekseriyetinin, hemfikir olduklarını kabul ettikten sonra, fer'î fikirlerin de fabrika metai gibi bir çapta ve bir örnekte olmasına ihtiyaç yoktur; hatta böyle olursa fikirleri dumura uğratacak bir hareketsizlik doğuracaktır.*"

Yazının devamında halkevleri yayımlarındaki iş bölümü ve ülkü birliğinin fikir esareti anlamına gelmediği belirtilerek iş bölümü şu şekilde değerlendirilmektedir: "*Bütün Halkevleri için çıkmakta ve inkılâp merkezinde çıkarılmakta olan Ülkü bütün memlekete şamil ve bütün memleket münevverlerini alakadar edecek mahiyette mevzuları, inkılâp meselelerini, felsefi, içtimaî, iktisadî prensiplerin işlenmesi işini üzerine almıştır; münferit Halkevleri tarafından çıkarılmakta olan mecmualar ise daha ziyade mahallî mevzular üzerinde esaslı tetkikler ve teklifler neşretmelidir. Bu arada İstanbul Halkevini, memleketin başlıca irfan merkezinde olması itibariyle, istisna eylemek doğru olur.*"

Yazıda bu özelliklere uygun bir dergiyi düzenli olarak çıkarmanın kolay

¹² *Ülkü*, III/15 (Mayıs 1934), s. 225.

¹³ N. K., "Halkevleri Neşriyatı", *Ülkü*, III/18 (Ağustos 1934), ss. 465-466.

olmadığı ve bu yüzden de bazı dergilerin düzenli yayınlanmakta sıkıntı çektikleri ifade edilmektedir. Bu sebeple bazı dergilerin iki sayıyı birleştirme yoluna gittikleri, bunun doğru olmadığı, derginin hacmine bakılmaksızın periyodunda düzenli çıkarılmasına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Sonuç olarak halkevleri dergilerinin misyon ve değeri şöyle belirtilmektedir: “*Mahallî Halkevleri mecmualarının ve sair neşriyatının en büyük değeri yaptıрмаğa saik olacağı ve neşredeceği ciddî ve etraflı tetkiklerle muhitinde ilim telakkisini kökleştirmek ve derinleştirmek, millî kültürümüzün mahallî tetkikler kütüphanesine az da olsa öz eserler kazandırmak olacaktır.*”

Halkevi dergilerinin hangi istikamette yayın yapmaları gerektiği bu yazı ile açıklanmış olmaktadır. Yayın faaliyetlerinin milli kültürün mahalli cephesinin tespitine yöneltilmiş olması dikkat çekici bir husustur. Bütün halkevleri bu hususu dikkate almış ve bu yönde yayın faaliyetlerinde bulunmuş olsaydı, her halde milli kültürümüzün tespiti ve geliştirilmesi çalışmalarının temelini atmış olurlardı. Nitekim dergi ve diğer yayınlarıyla belirtilen yönde faaliyette bulunan halkevlerinin bu husustaki katkıları dikkate değerdir.

Ülkü dergisinin mahalli halkevi dergilerini yönlendirme çabalarının zaman içinde başarılı olmuş olması muhtemeldir. Fakat *Yeni Doğu* dergisi için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Derginin bütün sayıları dikkate alındığında, Manisa ve çevresine ilişkin yazıların yok denecek kadar azlığı dikkat çekmektedir. Halkevi'nin faaliyetleri, Manisa konulu şiirler veya bazı küçük haberler dışında, Manisa ve çevresi üzerine yapılacak araştırmalara kaynak olabilecek yazı çok azdır. Derginin bu yayın çizgisi 14. Sayının tanıtımı dolayısıyla *Ülkü*'de şu şekilde eleştirilmektedir¹⁴: “*Kime hitab ettiği ve ne için çıktığını bilemediğim bu mecmuada Amerika mektublarını, Napolyonun mektublarını ve büyük aşkın sonunu büyük bir isteksizlikle okudum. Manisalı arkadaşlardan okunacak yazı beklemek hakkımızdır. Manisa gibi tarihte ve ziraat hayatında mühim bir yer tutan memleketin çocukları gözlerini Amerikaya, Fransaya değil bir parça kendi kendilerine çevirmiş olsa daha faydalı, daha esaslı yazılar yazabilirler.*”

Aldığı uyarılara rağmen çizgisinde fazla bir değişiklik görülmeyen *Yeni Doğu*'un, yayıncı ve okuyucularının da dergiyi daha çok edebiyat dergisi olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Nitekim, yayınlanmak üzere hacminin üstünde yazı ve şiir geldiği, derginin bazı sayılarında yer alan itizar veya

¹⁴ *Ülkü*, V/26 (Nisan 1935), s. 157.

özür yazılarında belirtilmektedir. Derginin sıkça yer verdiği yazılardan bir kısmını küçük fıkralar ve özlü sözler oluşturmaktadır. Edebi yönünün ağırlıklı olmasının yanında “adab-ı muâşerete” dair yazıların çokluğu da dikkati çekmektedir. Derginin bu yönüyle kendi çapında sosyal hayatın modernleşmesine katkıda bulunmaya çalıştığı söylenebilir.

D. Dergide Atatürk

Cumhuriyet’i Türkler için yeniden doğuş olarak tanımlayan ve bu tanımlı isim olarak kullanan dergide, doğrudan Atatürk’le ilgili yazı sayısı fazla değildir. Fakat yazıların birçoğunda Atatürk’e, Atatürk’ün zafer ve başarılarına ve fikirlerine mutlaka değinilmekte veya atıfta bulunmaktadır. Ancak bu değinmeler derginin yerel ve amatörlüğü çerçevesini aşmamakta ve yüzeysel kalmaktadır. Başka bir ifade ile özellikle Atatürk’ün fikirleri yeterli seviyede işlenememiştir. Daha çok, Türk milletine kurtuluşu ve yeniden bağımsızlığı yaşatan yüce bir insan profili çizilmiştir. Atatürk’le ilgili değinmeler teknik konulardaki yazıların dışında, sosyal, tarihi ve fikri yazılarda ağırlıklıdır.

Türk inkılabında kadının rolünün ele alındığı bir yazıda, Gazi sıfatıyla anılan Atatürk, yürüdüğü yoldan gidildiğinde büyük başarıların elde edildiği bir önder olarak görülmektedir. “*Büyük Gazimizin yolunda on senede on asrın verebileceği feyz ve nimetleri elde ettik. Gelecek on senenin doğuracağı yeni mucizelere daha emin ve cesur gözlerle bakabiliriz*”, sözleriyle Türk kadınının gelişme ve ilerleme yolunda olduğu ve daha da ilerleyeceği vurgulanmaktadır. Yazar, kadınların girdiği ilerleme yolundaki önemli görevlerinden birisinin de yeni nesillere Mustafa Kemal’in adını öğretmek olduğunu belirtmektedir. Böylece Atatürk, bu çocukların hayatında “*karanlıkları delip yol gösteren*” bir ışık olacaktır¹⁵.

Cumhuriyetin onuncu yılı törenlerinde sıkça kullanılan özlü sözlere, dergide de yer verildiği görülmektedir. Bunlardan bazıları Atatürk’le ilgilidir. Bu sözlerde Atatürk Türk milletiyle özdeşleştirilmektedir. “*Ne mutlu milletimize, kendi bağrından bir Mustafa Kemal Çıkardı*” ve “*Gazi bizden biridir, bizim en büyüğümüzdür, bizim bütünümüzdür*” sözleri, Atatürk’ün aynı zamanda Türk milleti için bir övünme ve gurur kaynağı olduğuna vurgu yap-

¹⁵ Ş. A., “Türk İnkılabında Kadın”, *Yeni Doğu*, S. 1, 29 İnci Teşrin 1933, s. 4.

maktadır¹⁶.

Milliyetçilik ilkesinin işlendiği bir yazıda, Atatürk, Türk milletini Samsun'a ayak basarak diriltten, kurtuluş yolunu açan ve milli gelişme yoluna sokan bir lider olarak ele alınmaktadır¹⁷. Halkçılık ilkesinin ele alındığı yazıda, "*Büyük Gazi memleketi haricî düşmanlardan kurtardıktan sonra cumhuriyeti kurmuş ve onun feyizli gölgeleri altında Türk milletine yeni ve ışıklı bir ufuk, bir yükselme ufkü açmıştır*" denilerek, Atatürk'ün cumhuriyeti kurarak halka aydınlık bir gelişme yolu açtığı vurgulanmaktadır¹⁸.

Dergide konusu yalnızca Atatürk olan ilk yazı, Atatürk'ün Manisa'ya gelişiyle ilgilidir. Mustafa Nuri imzası ve "Gazi Geliyor" başlığıyla yayımlanan yazıda, Atatürk'ün Manisa'ya gelişi ve karşılanması ile ilgili bilgilerin yanında, daha çok bu gelişin Manisa ve Manisalıları için ifade ettiği anlam edebi bir dille anlatılmaktadır¹⁹. Yazıda "*En düşkün ve en kimsesiz günlerimizde bizi düştüğümüz felaket çukurundan kurtararak en medeni milletler irtifasına yükselten 'Büyük adam'*" olarak tanımlanan Atatürk'ün, akşam karanlığında Manisa'ya inişi şöyle tasvir ediliyor: "*Zarif ve yakışıklı boyuna yaraşan bir boz renk yerli malı kostüm içinde, o ne vakarlı yürüyüştü... Tarihin seyrini değiştiren bir yürüyüş, milletin menhus talihini yenen bir varlık. İnsan boyunda, fakat başı göklere değen temiz, pak bir nasiye. O yürürken, o yürümüyordu, sanki vatan canlanmış ona doğru gidiyorduk.*"

Yine Mustafa Nuri imzalı başka bir yazıda, "*Büyük Gazi'nin Samsun'a ayak bastığı günden başlayan ve her gün yeni ve sevimli bir tecellisini gösteren büyük inkılâp o güneş başın büyük eseridir*" denilerek, Cumhuriyet dönemindeki yeniliklerin başlangıcı olarak, Atatürk'ün Samsun'a çıktığı tarihe işaret edilmektedir. Ayrıca inkılâplar Atatürk'ün büyük eseri olarak tanımlanmaktadır²⁰.

Yazılarda bazen Atatürk'ün ünlenmesini sağlayan önceki başarılarına da değinilmektedir. Nitekim bir yazıda Boğazlardan söz edilirken şu tanımlama yapılıyor²¹: "*Boğazlar, Mustafa Kemal'in Türk dehasını yükselttiği ve baha-*

¹⁶ "Cumhuriyeti Sev ve Sevdik", *Yeni Doğu*, S. 1, 29 İnci Teşrin 1933, s. 8.

¹⁷ Mustafa Nuri, "Altı Ok 2 Milliyetçiyiz", *Yeni Doğu*, S. 3, 1 2nci Kânun 1934, s. 3.

¹⁸ Mustafa Nuri, "Altı Ok 3 Halkçiyiz", *Yeni Doğu*, S. 4, 1 Şubat 1934, s. 2-3.

¹⁹ Mustafa Nuri, "Gazi Geliyor", *Yeni Doğu*, S. 7, 1 Mayıs 1934, s. 5-7.

²⁰ "Altı Ok 6 İnkılâpçiyiz", *Yeni Doğu*, S. 8, 1 Haziran 1934, s. 4.

²¹ Mustafa Nuri, "24 Temmuz-İstiklal", *Yeni Doğu*, S. 9-10, Temmuz-Ağustos 1934, s. 1-4.

dırlığın en büyük numunesini yaşatan bu can ve şah damarı, (...) Aynı yazıda Lozan zaferinin “başımızda büyük başbuğumuz” olarak tanımlanan Atatürk’ün iradesiyle elde edildiği belirtiliyor ve önemi şu şekilde vurgulanıyor: “Millî ülkülerinin tahakkukunu kendi varlıklarından ziyade başkalarının yardımından bekleyen, başkaları uğrunda kendilerini girdaba, felâkete atan milletler için de bu siyasî ve askerî zaferimiz büyük bir ibret dersidir.”

Dergide, TBMM tarafından Gazi Mustafa Kemal’e Atatürk soyadının verilmesi üzerine yer alan ve “Atatürk” başlığını taşıyan yazıda şöyle denilmektedir: “O, geçmiş Türk budunlarının atasıdır; çünkü tepeleri bulutları delen Altayların yüksek yaylalarından, acunun çevre yanına yayılan aslan Türklerin adı, samı, kökü batar olmuştu. Çankaya’dan uzanan Atatürk’ün eli; öldürülmek istenen budunların damarlarını, benliklerini toprakların altından çıkararak arıttı ve yaşattı. Bu bakımdan ona geçmiş soyların atası dense tüm yerinde düşmez mi? / Bgünkü Türk oğulları, ölüm kuyusu kıyısında can çekişirken yine onun kurtarıcı eli yetişti. Bir baba oğlunu, bir ata torununu kurtarmak için ne yapabilirse, o büyük Atatürk bu uğurda elinden geleni esirgemedi.” Bu ifadelerde ve yazının devamında, Mustafa Kemal’in Atatürk soyadını gerçek anlamıyla hak ettiği vurgulanmaktadır²².

E. Dergide Cumhuriyet, Halkevi ve Gençlik

Dergi, ismiyle Türk milletin yeniden doğuşunun yanı sıra, Cumhuriyet idaresini ve yenilikleri de ifade etmeye çalışmıştır. Nitekim Manisa milletvekili Fevzi Lütfi (Karaosmanoğlu) Bey’in Manisa Halkevi’nin açılışında yaptığı ve *Yeni Doğuş*’ta yayınlanan konuşmada, Cumhuriyet yönetiminin inkılapçı karakterine şu şekilde değinilmektedir²³: “Telakkimiz şu olmalıdır: Türk inkılabı, Türk yurdunun imarı, Türk vatanının kurtuluşu, bütün millet için müşterek bir iştir, bir yapıdır ve muhtelif iş sahipleri bu yapının muhtelif yerlerinde ihtisaslarına göre iş almışlardır. Ve hepsi de bu yapıyı işlemekle, bu yurdu şenlendirmekle mükelleftir. Burada ana hatları inkılabımızın prensipleri içinde olmak şartıyla muhtelif kanaatlar yaşayabilir. Burada ancak duran adamın, yerine saplanan, düne bağlanan veya geriye bakan adamın alacağı iş yoktur.”

Fevzi Lütfi Bey konuşmasında Türk inkılabının hedeflerini şu ifadelerle belirtiyor: “Millî kurtuluş cidalıyla başlayan Türk inkılabı, günden güne

²² Mustafa Nuri, “Atatürk”, *Yeni Doğuş*, S. 13, İkinci Kânun 1935, s. 2.

²³ “Fevzi Lütfi Bey’in”, *Yeni Doğuş*, S. 1, 29 İnci Teşrin 1933, s. 14.

ilerliyor. Bütün bu haller onun canlılığına alamettir. Şu halde yaşayacaktır. Buna inanmak lazımdır. Evet emin olmalıyız ki inkılabımız yaşayacak ve onun gösterdiği bütün davalar tahakkuk edecektir. İnkılabımız hudutlarımız içinde yüksek ve en ileri bir millet bünyesi yaratırken hudutlarımız dışında da bütün mazlum milletlerin rehberliğini yapmaktadır. Ve bu suretle adım adım itibarını artırmakta ve inkişafını bulmaktadır.”

Fevzi Lütfi Bey konuşmasının devamında inkılabın yaşamasının her şeyden önce inkılab heyecanının gençliğe hakim olmasıyla mümkün olduğunu ve halkevlerinin birinci davasının da geçliği inkılap esaslarına bağlı yetiştirmek olduğunu belirterek şöyle devam ediyor²⁴: “Türk inkılabı fikir, hareket ve heyecan inkılabıdır. Bu inkılap hamle ve heyecan istiyor. Bu inkılap buhran, intizar, özenti, miskinlik tanımaz ve istemez. Gençlik bu suni vasıflardan şikâyetlerden uzak kalmalıdır. Onun heyecanını kesecek her söz her hadise bir zulmettir.”

Konuşmanın devamında gençliğin birlik ve beraberlik içinde olmasının karşılıklı sevgi ile olacağı belirtiliyor ve gençliğin inkılap hareketi içindeki rolü şu şekilde vurgulanıyor²⁵: “Türk inkılabı her hangi bir anarşinin ve başı boşluğun eseri olmadığı gibi bünyesinde de başka yarım inkılaplarda olduğu gibi cemiyet nizamatsızlıklarının ve dağınkılığın seciyesi yoktur. O inzibatla kurulmuştur inzibatla yürüyecektir. Gençlik yaşı içtihat yaşı değildir. İnanmak ve ilerlemek yaşıdır.”

Gençlik ve inkılap üzerine sözlerini sürdüren Fevzi Lütfi Bey, inkılap davasının günlük politika değil milli dava olduğunu, asi ve inzibata girmeyen, kendine gösterilene inanmayan gencin kaybaldığını halbuki, “Sokağın, dağınkılığın fikir ve zevk ayrılığından, tereddüdünden kurtarılan” gencin “milletin ruhuna gurur ve emniyet” verdiğini belirtmektedir. Ayrıca şunu ilave etmektedir²⁶: “Hiçbir milletin gençliği kendi eserlerinden bizimki kadar asil bir heyecan duymaya haklı değildir. Bu hakkımızı iftiharla hissetmek halkla beraber ve halkın önünde olmak mecburiyetindeyiz. Halkın arkasında kalan genç ve münevverliğine heyecan duymayan ve yaptığı yapacağı işlerin şerefini his etmeyen idrak etmeyen manasız bir yığındır.”

²⁴ “Fevzi Lütfi Bey’in Evimizin Açılma Günü Söyledikleri Nutuk -2”, *Yeni Doğu*, S. 2, 1 İnci Kânun 1933, s. 15.

²⁵ “Fevzi Lütfi Bey’in-2”, *Yeni Doğu*, S. 2, 1 İnci Kânun 1933, s. 16.

²⁶ “Fevzi Lütfi Bey’in Nutku-3”, *Yeni Doğu*, S. 3, 1 2nci Kânun 1934, s. 14.

Dergideki yazılardan birinde, Cumhuriyet idaresinin on yılda yanan, yıkılan ülkeyi imar ve ihya ettiği, millete istiklalin neşesini tattırdığı ve geleceğin aydınlığını gösterdiği belirtildikten sonra şöyle deniliyor²⁷: “Evet cumhuriyet bize bütün bu güzel emelleri tahakkuk ettirdi. Bize rüyalarımızda göremediğimiz hülyaları canlandırdı: fakat bize sorarlarsa ki cumhuriyetin en büyük feyiz ve tecellisi nedir? Ona cevabımız şu olacaktır: Mukaddes cumhuriyetin, Gazi gibi tarihlere cidden şeref veren bir azizi bir kurtarıcıyı, bir inkılapçıyı ve bir Türkçüyü Türk varlığı içinde bulup seçerek bir örnek diye bütün dünyanın önüne çıkarmasıdır. Cumhuriyetin yalnız bu mazhariyeti Türklüğün ebediyete kadar iftihar etmesine kâfidir.”

Cumhuriyet ve hürriyetin coşkuyla övüldüğü bir şiirde, cumhuriyet Türk milleti için vazgeçilemez bir yönetim biçimi olarak ele alınmakta ve bu durum çarpıcı bir şekilde, şöyle ifade edilmektedir²⁸: “Cumhuriyet çok sağlamdır Gazi kadar kuvvetli/Hayır ondan daha kavi, onda kuvvet daha az/Bunu kuran Gazi bile bunu artık yıkamaz.”

Halkevlerinin yıldönümü münasebetiyle, 23 Şubat 1934 günü Manisa Halkevi'nde yapılan törende bir konuşma yapan Fevzi Lütfi Bey, halkevlerinin önemini ve yeni rejimle ilişkisini şöyle vurgulamaktadır²⁹: “Burası, gencin, inkılâpçının, hız almış adamın isabet ettirmek için hedef arayan yürek ve gönül avcılarının yeridir. Burada fikir, emel, his ve ümit yaşar; hayat güzel ve taze bahar çiçekleri gibi yetişir, serpilir, yeşerir. Burada inkılap tefekkürü, inkılâp heyecanı içinde didinilir.”

Derginin ayrı sayılarında, “Altı Ok” ana başlığı altında Mustafa Nuri tarafından ele alınan ilkelerden birisi de lâiklikdir. Yazıda laikliğin tanımı şöyle yapılmaktadır³⁰: “Lâyik bir insan ve bunun gibi Lâyik bir devlet, vicdan hürriyetini sayan, fikir serbesliğini koruyan, Allah ile kul arasına girmek selâhiyetini kendinde bulmayan ve bu hakkı başkalarına da tanımayan, hür düşünceli bir insan ve bir devlet demektir.” Yazıda laikliğin önemi anlatıldıktan sonra yanlış anlamalara meydan verilmemesi için şu ifadeler kullanılmaktadır: “Lâyiklik hiçbir zaman dinsizlik demek değildir. Bunun gibi Lâyik devlet te, fertlerin, yurttaşların dinî itikatlarına ve ibadetlerine karış-

²⁷ Mustafa Nuri, “Altı Ok I Cumhuriyetçiyiz”, *Yeni Doğuş*, S. 2, 1 İnci Kânun 1933, s. 3.

²⁸ Mehmet Sırrı, “Cumhuriyet Marşı”, *Yeni Doğuş*, S. 1, 29 İnci Teşrin 1933, s. 5.

²⁹ *Yeni Doğuş*, S. 5, 1 Mart 1934, s. 16.

³⁰ Mustafa Nuri, “Altı Ok 5 Lâikiz”, *Yeni Doğuş*, S. 6, 1 Nisan 1934, s. 1.

maz, onları hareketlerinde tamamen serbest bırakır ve hiç bir ferdin de Allah ile kul arasında mutavassıt bir rol almasına müsaade etmez. Fikir hürriyeti, vicdan hürriyeti lâıykliğin en mutlu esaslarındandır.”

Mustafa Nuri'nin inkılapçılığı ele aldığı yazıda, bazı yazarların inkılapçılığın anlamları üzerinde durarak, bundan neyin kastedildiğini ve kıyamete kadar inkılapçı mı olacağız diye sordukları belirtiliyor ve bunlar cevaplandırılıyor. İnkılapçılığımızın, sözlük anlamlarının dışında son onbeş seneden beri yaşanan canlı olaylarla anlatılabileceği belirtildikten sonra, ülkenin işgallerden kurtuluşu, Cumhuriyet idaresinin kuruluşu ve her alanda gerçekleştirilen yeniliklerin bu kavramın anlamını ifade ettiği vurgulanmaktadır. İnkılabı, “Türk budununu” hiç durmadan ve geriye doğru bir adım atmadan ışığa, refaha ve şerefe koşturmak olarak anlatan M. Nuri, şöyle devam ediyor³¹: “*Bu büyük inkılabın en büyük hedefi, Türk cemiyetinin refahı ve yükselmesidir. Bu hedefe varılmak için ise inkılabın inkılapçılığın elbette devam etmesi lazımdır. Bir inkılap kendisini korumak için daima tetikte bulunmak, istikbale hazır olmak lazımdır. Yine bunun için inkılabın devamlı olması lazımdır.*” Burada inkılabın hedefiyle birlikte, nereye kadar inkılapçı olunacağına dair sorulan soruya da “devamlı” şeklinde cevap verilmektedir. Bu noktada, M. Nuri'nin devamlı inkılapçılıktan kastettiği ile Marksizm'deki “sürekli devrim” kavramını karıştırmamak gerekiyor. Çünkü buradaki devamlılık, Türk inkılabının hedefi olan Türk toplumunun refahı ve yükselmesi çerçevesindedir. Nitekim M. Nuri yazısının sonunda bu görüşünü pekiştiren şu ifadeleri kullanıyor: “*Bir milletin refah ve saadeti için o millet fertlerinde elbette bir vatan sevdası, engin bir vatan aşkı olacaktır. Ve madem ki tuttuğumuz yol bu hedefe ulaşacaktır, oraya yükselerek çıkacağız, elbette ki inkılapçılığımız devam edecektir.*”

Derginin 14. Sayısında Manisa Halkevi'nin faaliyetleri değerlendirilirken şöyle denilmektedir: “*Halkevimiz hele bir, bir buçuk aydan beri geniş, verimli bir çalışmaya sahne olmaktadır. Orada gençliğin, inkılâbın sesleri sık sık gürlemekte, derin akisler bırakmaktadır. Şunu bütün gençlik bütün inkılâpçı nesil pek güzel anlamıştır ki, bir ulusu ulus kılığına sokan şey yalnız maddi varlığı değildir. İnsanı yalnız et ve kemikten yapılmış bir makine, bir kukla sanmak elbet doğru değildir. Onu canlandıran, onu yürüten, onu yükselten bir kudret vardır ki, inkılâp dilinde biz buna (Kültür) diyoruz.*”

³¹ Mustafa Nuri, “Altı Ok 6 İnkılapçımız”, *Yeni Doğu*, S. 8, 1 Haziran 1934, s. 1-4.

Milletlerin içtimaî, edebî, ahlakî, siyasal perseleri, ancak bu kültür dediğimiz ölçü ile ölçülebilir. Bu kültürün en sıcak kucacı, bu kültürün en samimi yuvası şüphesiz Halkevidir. Oradan her okumuşun bildiğini anlatması, halkın içine sokularak onlara bütün gerçekleri aşılması vazifesi icabıdır. Bizi şüphesiz ki çok güzel günler bekliyor. Önderlerimiz, şeflerimiz gecelerini gündüze katarak çalışıyor. Bize mesut bir istikbal hazırlamak için koşup didiniyorlar. Fakat bunların semerelerini halka anlatmak lazımdır. Halkevi öyle bir hayat mektebidir ki, orada vatandaş, günün çalışmalarından kurtulduktan sonra temiz duyguları konuşacak, memlekette çıkan güzel yazıları, güzel fikirleri okuyacak, olanı biteni öğrenecek, maddiyatını olduğu gibi maneviyatını da güçlendirecektir. İşte bu mektebin hocaları, memur, esnaf halkın kendisidir. Hakikatları daha yakından görmüş duygulu yurddaşlardır. İşte Halkevi bu mutlu vazifeyi başarmak için çalışıyor."

F. Manisa ve Halkevi'ndeki Sosyal - Kültürel Faaliyetler

II. Meşrutiyet döneminde kurulan ve Türk fikir, kültür ve siyasi hayatında önemli bir yeri bulunan Türk Ocakları 1931 yılında kapatıldı. Ülke çapında, bir bakıma Türk Ocakları'nın yerini almak üzere, Cumhuriyet Halk Fırkası'na bağlı Halkevleri, 19 Şubat 1932 tarihinde açıldı. Manisa Halkevi ise bu tarihten bir yıl sonra, 24 Şubat 1933 tarihinde açılmıştır³². Kuruluşundan itibaren şehrin kültür hayatında önemli bir hareketlilik yaratan Halkevi'nin en önemli faaliyetleri arasında, şüphesiz kalıcılığı ve araştırmacılara kaynak olması açısından yayınları olmuştur. Bu yayınlardan süreli olanlarının ilki *Yeni Doğuş*'tur. *Yeni Doğuş* sayfalarında Halkevi'nin ve Manisa'nın sosyal ve kültürel faaliyetlerine de yer vermiştir.

Manisa Halkevi'nin *Yeni Doğuş* sayfalarında yer alan ilk faaliyeti, açılış gününe ilişkindir. Manisa milletvekili Fevzi Lütfü Bey'in açılışta yaptığı konuşmanın metni, derginin ilk dört sayısında yer almıştır. Derginin 1 Ocak 1934 tarihli sayısında, Menemen Olayı'nın yıldönümü dolayısıyla, 23 Aralık 1933'te Menemen'de yapılan anma törenlerine, Manisa'dan da kalabalık bir grup katıldığı ve Manisa adına Halkevi mensuplarından ve derginin yazarlarından S. Behzat Bey'in bir konuşma yaptığı belirtilmektedir³³.

³² *Anadolu*, 26 Şubat 1933; Uyar, a.g.t., s. 64. Manisa Halkevi'nin kuruluş yıldönümü kutlamasının 23 Şubat 1934'te yapılması, kuruluş ve açılış tarihlerinin aynı olmadığını akla getirmektedir. *Yeni Doğuş*, S. 5, 1 Mart 1934, s.14-15.

³³ "Kubilây Günü", *Yeni Doğuş*, S. 3, 1 2inci Kânun 1934, s. 10.

Manisa Halkevi'nin ilk kuruluş yıldönümü dolayısıyla, 23 Şubat 1934 günü Halkevinde bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, önce İstiklal Marşı okunmuş, ardından Mustafa Bey tarafından, "*Bu günü kültür kaynağımız halk evlerinin bu kuruluş ve açılış gününü, halkca bir bayram gibi severek karşılıyoruz*" şeklinde başlayan ve Atatürk'e "*Sana selam, sana saygı.. Sana beklediğin daha güzel günleri görmek için uzun ömürler ve afiyet.. Sana sevgilerinle gönüllerinde yanar dağlar tutuşan bu halk namına çok sevdiğin Türk oğulları namına, bu ünlü bayram gününde minnet ve şükran, büyükler büyüğü Gazi!..*" hitabıyla biten bir konuşma yapılmıştır. Bunun ardından Atatürk'ün, Manisa Ortaokulu resim öğretmeni Cemal Bey tarafından yapılan resmi, Manisa Valisi Murat Bey tarafından salondaki yerine konulmuştur. Şiirlerin okunması, Cumhuriyet marşının söylenmesi ve Halkevi'nin bir yıllık faaliyetini gösteren istatistiğinin okunmasından sonra, Fevzi Lütfü Bey tarafından "Halk Evlerinin Maksadı" konulu bir konferans verilmiştir. Konferanstan sonra Halkevi orkestrasının konseri, akşam geç vakte kadar da danslı aile toplantısı gerçekleştirilmiştir³⁴. Ayrıca törenden sonra Manisa Halkevi reisi Abbas imzasıyla, Atatürk'e bir telgraf çekilmiştir³⁵.

Dergide, Mart ayı (1934) içinde Halkevi salonunda Vali ve Fırka kumandanının da katıldığı bayramlaşma, Hilâliahmer Cemiyeti tarafından hükümet konağında bir balo, Ortaokul öğretmenleri ve dışardan katılanlarla birlikte, Bergama harabelerine bir gezi düzenlendiği ve Avni Gemicioğlu'nun eşi tarafından da fakir öğrencilere bayramlık hediye verildiği belirtilmektedir³⁶.

1934 Nisan ayı içinde Atatürk'ün İzmir'e giderken 8 Nisan akşamı trenle Manisa'ya gelişi ve o gece Manisa'da kalması da dergide bir yazının konusu olmuştur³⁷. 23 Nisan Çocuk Bayramı kutlamaları Halkevi'nde de yapılmış, Halkevi önünden geçenlere şeker, çikolata ve pasta ikram edilmiştir. Ayrıca çocuklar için şehrin muhtelif yerlerinde ücretsiz eğlenceler ve sinema göste-

³⁴ "Halkevimiz Büyük Bir Merasim Yaptı ...", *Yeni Doğu*, S. 5, 1 Mart 1934, s. 15-16.

³⁵ Daha sonra Atatürk'ten gelen cevap şu şekildedir: "*Abbas Bey/ Halkevi reisi/ Manisa/ Halkevlerinin açılmasının yıl dönümünden hakkımda bildirilen candan duygulara teşekkür eder, ülkümüze ulaşmak yolundaki çalışmalarında muvaffakiyetler dilerim. Efendim./ Reisicumhur Gazi/ M. Kemal*". "Manisa'da Olup Bitenler ...", *Yeni Doğu*, S. 5, 1 Mart 1934, s. 14.

³⁶ "Manisa'da Olup Bitenler", *Yeni Doğu*, S. 6, 1 Nisan 1934, s. 14.

³⁷ Mustafa Nuri, "Gazi Geliyor", *Yeni Doğu*, S. 7, 1 Mayıs 1934, s. 5-7.

rileri yapılmıştır. Aynı gün Halkevi musiki kolu tarafından bir konser, ardından Şükriye Abbas Hanım tarafından, "Anne, Baba ve Muallimlere" hitaben bir konferans verilmiştir. Çocuk haftası dolayısıyla bütün okullarda müsamereler verildiği gibi, Halkevi salonunda Hilâiahmer gençlik derneği tarafından çocuklar için bir balo düzenlenmiştir. Yine Nisan ayı içinde, Akhisar Ortaokulu'ndan gelen bir sporcu kafilesi ile Manisa Ortaokulu öğrencileri arasında futbol müsabakası gerçekleştirilmiştir³⁸.

16 Mayıs 1934 günü, Türk Atletizm Fedarasyonu Antrenörü Mösyö Abraham Manisa'ya gelerek spor sahasıyla ilgilenmiş, ortaokul öğrencilerine koşu ve jimnastik oyunları göstermiş ve yine ortaokulda bir konferans vermiştir³⁹. Yine Mayıs ayı içinde Ortaokul riyaziye öğretmeni Kamil Bey, Eskişehir Lisesi'ne tayini dolayısıyla Fırka kumandanı, Nüfus müdürü ve Halkevi reisinin de aralarında bulunduğu kalabalık bir grup tarafından uğurlanmıştır. Ayrıca Manisa Halkevi'nin ihtiyaç duyduğu büyük bir sahnenin inşasına karar verilmiştir⁴⁰.

Manisa Halkevi, 24 Temmuz Lozan Günü'nü Halkevinde kutlamıştır. Törende İnhisarlar müstakil müdürü Mustafa Nuri Bey, Sevr ve Lozan anlaşmalarını harita üzerinde çizerek ve mukayeseli bir şekilde anlatmıştır⁴¹.

Eylül ayı (1934) içinde Manisalı yazar Yakup Kadri, Manisa milletvekili Fevzi Lütfü ve Halkevi reisi Abbas beylerin de aralarında bulunduğu bir grup, Manisa köylerine bir inceleme gezisi yapmışlar ve köylülerin sıkıntılarını dinlemişlerdir. Bu gezi, derginin yazarlarından S. Behzat tarafından kaleme alınarak dergide yayınlanmıştır⁴². Dergide, S. Behzat'ın "Gece ve Işıklar" adlı şiir kitabının İnkılap kütüphanesi tarafından yayımlandığı ve Manisa'da satışa sunulduğu da haber olarak yer almaktadır⁴³. 26 Eylül'de Dil Bayramı dolayısıyla Manisa Halkevinde bir kutlama töreni düzenlenmiştir. İstiklal Marşı ile başlayan tören, gençlerin mandolin ve piyano konserleriyle devam etmiş, ardından öğretmen Behzat Bey 26 Eylül hakkında, onun da

³⁸ "Manisa'da Olup Bitenler", *Yeni Doğuş*, S. 7, 1 Mayıs 1934, s. 11-12.

³⁹ G. A., "Antrenör Müsyü Abraham Manisada", *Yeni Doğuş*, S. 8, 1 Haziran 1934, s. 12.

⁴⁰ "Manisa'da Olup Bitenler", *Yeni Doğuş*, S. 8, 1 Haziran 1934, s. 15.

⁴¹ "Manisa Haberleri", *Yeni Doğuş*, S. 9-10, Temmuz-Ağustos 1934, s. 18.

⁴² S. Behzat, "Musahabe: Köylü ve İstedikleri", *Yeni Doğuş*, S. 11-12, Eylül-İnci Teşrin 1934, s. 1-2.

⁴³ "Yeni Bir Eser", *Yeni Doğuş*, S. 11-12, Eylül-İnci Teşrin 1934, s. 8.

ardından öğretmen Nazmi Bey dil hakkında konuşmalar yapmışlardır. Toplantı gençler tarafından çalınan bir marşla son bulmuştur⁴⁴.

Cumhuriyetin onbirinci yıl dönümü halkın büyük katılımıyla Hükümet binası önünde büyük bir törenle kutlanmıştır⁴⁵. 26 Aralık 1934'te, Kubilây Günü için Manisa'dan Menemen'e, valinin başında bulunduğu onbir vagon dolusu insan gitmiştir. Törenler sırasında, Manisa adına Necdet Otaman ve Mustafa Er çok alkış alan birer konuşma yapmışlardır⁴⁶.

Derginin ilk sayılarında Halkevi'nin bütün faaliyetlerine yer verilmediği anlaşılmaktadır. Nitekim 1934 yılının son aylarındaki bazı faaliyetleri, derginin Şubat 1935 tarihli sayısındaki dökümden öğrenebilmekteyiz. Buna göre, Halkevi'nde Aralık 1934'ten önce verilen konferanslar arasında, Erkânıharp kaymakamı Ekrem Bey'in "Boğucu gazlar" hakkındaki konferansı, Halkevi dil ve edebiyat kolu başkanı Mustafa Er'in "Dil inkılabı" hakkındaki konferansı, Avukat Sabri Bey'in İktisat Haftası münasebetiyle "Tutum" hakkındaki konferansı ve Avukat Kamil Bey'in "Halkçılık" hakkındaki konferansı yer almaktadır⁴⁷.

Manisa Halkevi'nde 1935 Ocak ve Şubat ayları, konferanslar açısından yoğun geçmiştir. 10 Ocak tarihinde Çaprazsagır Ocak seçimleri dolayısıyla, bu Ocak üyesi kadınlardan Fahriye Ferid, Atatürk inkılâpları ve Türk kadını üzerine etkili bir konuşma yapmıştır. 17 Ocak'ta Nefise Ural tarafından, Türk kadınının tarihi serüveni ve Atatürk inkılablarıyla ulaştığı seviye anlatılmıştır. 21 Ocak'ta İkinci noter Sıtkı Bey tarafından sosyal ve idari konular çerçevesinde bir konferans verilmiştir. 25 Ocak'ta Öğretmen Nazmi Bey tarafından "Bizde Münevverler" konulu bir konferans verilmiştir. 29 Ocak'ta Doktor Dâhi Bey tarafından "Boğucu Gazlardan Korunma" hakkında bir konferans verilmiştir. Şubat ayının ilk günlerinde de konferanslar devam etmiş ve ilk konferans 4 Şubat'ta öğretmen Nazmi Bey tarafından "köycülük" hakkında verilmiştir. 7 Şubat'ta seçimler dolayısıyla Mustafa Er tarafından, cumhuriyet, milli hakimiyet esasları, halkın oy kullanması ve anaya-

⁴⁴ "Manisa Haberleri", *Yeni Doğu*, S. 11-12, Eylül-1inci Teşrin 1934, s. 16.

⁴⁵ M. N., "Ulusal Bayramda İçimizden Neler Geçiyordu", *Yeni Doğu*, S. 13, İkinci Kânun 1935, s. 10.

⁴⁶ "Manisa Haberleri: Kubilây Günü ve Kurçağın Açılışı", *Yeni Doğu*, S. 13, İkinci Kânun 1935, s. 13.

⁴⁷ "Manisa Halkevinde Konferans Serisi – Fikirler ve Duygular", *Yeni Doğu*, S. 14, Şubat 1935, s. 10.

sa hakkında bir konferans verilmiştir. 9 Şubat'ta Tekirdağ milletvekili Hüseyin Apak tarafından verilen, "Gençlik ve Spor" konulu konferans dinlenmiştir. 14 Şubat'ta Halkevi reisi Doktor İzzet Niyazi tarafından sağlık hakkında, ilgi çeken bir konferans verilmiştir. Dergi'de de belirtildiği gibi, Manisa Halkevi 1935 kış mevsimini konferans serisiyle geçirerek, kültürel bakımdan büyük bir ihtiyacı karşılamıştır⁴⁸.

Dergi aynı sayısında, "Manisa'da Yararlı Bir Varlık" başlığı altında Sadullah Erim tarafından kurulan Suhulet Matbaası'nın açılış haberini vermektedir. Haberde *Yeni Doğuş*'un da bu matbaada basıldığı ve önemli bir kültür ihtiyacını karşıladığı belirtilmektedir⁴⁹.

Halkevlerinin üçüncü, Manisa Halkevi'nin ikinci kuruluş yıldönümü 22 Şubat 1935 tarihinde Halkevi salonunda bir törenle kutlanmıştır. Törende İstiklal ve Onuncu Yıl marşlarından sonra, Halkevi Başkanı İzzet Niyazi ve onun ardından Mustafa Dümer tarafından, Halkevleri ve çalışmaları hakkında konuşmalar yapıldı. Tören, okunan şiir ve marşlarla son bulmuştur. Dergi bu kez törene ve konuşmalara ayrıntılı olarak yer vermiştir⁵⁰. Dergide yer alan bir haberde, Halkevi Başkanı İzzet Niyazi'nin Manisa'dan ayrılarak Konya'ya gittiği, yerine de Halk Partisi idare üyelerinden Avukat Ali Osman Ülkü'nün seçildiği belirtilmektedir⁵¹.

Derginin son sayısında, Yozgat milletvekili Avni Doğan'ın parti işleriyle meşgul olmak üzere Manisa'ya geldiği ve 11 Haziran akşamı Manisalılar'a bir konuşma yaptığı; Vali Murat Germen'in ilin kültür işleriyle yakından ilgilendiği, ilkokulların imtihanlarında bulunduğu ve kurulan sergileri gezdiği; Kültür müsteşarı Rıdvan Nafiz Beyin ilk ve orta okulları gezdiği ve imtihanlarda bulunduğu; ders yılı sonu dolayısıyla merkez ilkokullarının açtıkları sergilerin kıvanç verici olduğu; Mimar Sinan'ın eseri olan Muradiye külliyesi içinde İlbay (vali) Murat Germen'in yardımlarıyla, İl Müzesi kurma çalışmalarının ve Kiraz Yaylası yolu çalışmalarının hızla ilerlediği; Manisa Elektrik Fabrikası'nın yandığı ve Şarbay (belediye başkanı) Avni Gemicioğlu tarafından Manisa'nın yeniden aydınlığa kavuşturulması için

⁴⁸ "Manisa Halkevinde Konferans Serisi - Fikirler ve Duygular", *Yeni Doğuş*, S. 14, Şubat 1935, s. 10-13.

⁴⁹ *Yeni Doğuş*, S. 14, Şubat 1935, s. 15.

⁵⁰ "Manisa Halkevinde Konferans Serisi - Fikirler ve Duygular", *Yeni Doğuş*, S. 15, Mart 1935, s. 3-13.

⁵¹ *Yeni Doğuş*, S. 15, Mart 1935, s. 16.

çare arandığı; İlkbahar başındaki soğuklar nedeniyle, Manisa'da meyve ağaçlarının bozulduğu ve meyvelerin az olduğu, fakat baharın yağışlı geçmesiyle ekinlerin, sebzelerin ve bağların verimli olduğu; okulların tatile girme- siyle birlikte, Manisa ili öğretmenlerinin Bergama ve Soma'ya geziler düzenlediklerine dair kısa haberler yer almaktadır⁵².

Yeni Doğuş'un sayfalarından özetlenen bu bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla Manisa Halkevi kısa sürede şehrin sosyal ve kültürel hayatında önemli bir yer edinmiştir. Üstelik derginin özellikle ilk sayılarında bütün faaliyetleri sayfalarına yansıtmadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç

Batı Anadolu'nun önemli merkezlerinden birisi olan Manisa, yanarak çıktığı işgalden sonra, gündeminin ilk sırasını imar ve yeniden inşa çalışmalarına ayırmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki imkansızlıklara rağmen, verimli arazisinden elde edilen gelir sayesinde şehrin yeniden dirilmesi sağlanmışsa da uzun süre istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Bu durum şehrin kültür hayatındaki gelişmeyi de etkilemiştir.

Manisa'da Cumhuriyet'in ilk on yılında basın yayın faaliyetleri açısından gösterilen çabalar hep kısa ömürlü olmuştur. Halkevi'nin açılması ile başlayan dönemde ise diğer kültürel alanlarda olduğu gibi, yayıncılık alanında da öncülüğü Halkevi yapmıştır. Bunun ilk ürünü de *Yeni Doğuş* dergisidir. Manisa Halkevi 1935'te yayın hayatı son bulan *Yeni Doğuş*'tan sonra, 1936'da *Bozkurt* dergisini, 1937'de de *Gediz* Dergisini yayın hayatına sokarak, 1950 yılına kadar Manisa basın hayatındaki etkinliğini sürdürmüştür. Fakat *Yeni Doğuş* 1926 yılından sonraki dönemde, şehirdeki ilk süreli yayın olma özelliğine sahiptir. Yayın hayatının sona ermesinden sonra hissedilen gazete ihtiyacı, birkaç ay sonra 8 Eylül gazetesinin yayın hayatına girmesiyle karşılanmaya çalışılmıştır.

Yeni Doğuş dergisi, Halkevleri'nin istediği çizgide, yerel kültürün incelenmesine ağırlık veren bir dergi olamamıştır. Bu yüzden de eleştirilere maruz kalmıştır. Ayrıca bir kültür dergisi olarak yeterli ilgiyi de görememiştir. Fakat yeni rejimin ilkelerini ve anlayışını elindeki imkanlar ölçüsünde yaymaya çalışmıştır. Cumhuriyet'in yeni doğuş olarak adlandırıldığı dergide, Atatürk'ten sıkça söz edilmiş, Atatürk'ün mücadele, başarı ve fikirlerine

⁵² "Manisa Duyumları", *Yeni Doğuş*, S. 17, Haziran 1935, s. 15-16.

atıfta bulunulmuştur. Ancak Atatürk'ün düşünce ve uygulamaları yeterli seviyede tahlil edilememiştir. Bunun yanında Manisa'nın kültür tarihi açısından, derginin sayfalarında değerli metinler bulunmaktadır. Bazı ünlü yazar ve şairlerin ilk yazı ve şiirleri bu dergide yer almaktadır. Dergi, sınırlı ölçüde de olsa şehirdeki kültürel ve sosyal hareketliliğin aynası olabilmıştır.

Ek:

Yeni Doğuş Dergisi Bibliyografyası***29 1 inci Teşrin (Ekim) 1933, Sayı 1:**

"Önsöz", s. 3.

Ş. A., "Türk İnkılâbında Kadın", s. 4.

"Mehmet Sırrı, "Cumhuriyet Marşı" (şiir), s. 5.

Avni Nafiz, "Derli Birlik" (şiir), s. 5.

"Yeni Cumhuriyet Marşı" (şiir), s. 6.

"Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümü Marşı" (şiir), s. 6.

Alaşehirli Dr. Sıtkı Şükrü, "Cumhuriyet Gençliği -Alev Gibi Bir Gençliktir-", s.7.

"Cumhuriyeti Sev ve Sevdin", s. 8-9.

Hilmi Cevheri, "Yeni Doğuş", s. 10.

Muallim Muzaffer Kemal, "Tehattür" (şiir), s. 11.

Turgutlu: Niyazi Hicran, "Koşma Karaca Oğluna Benzemd" (şiir), s. 11.

Turgutlu: Niyazi Hicran, "Bir Ölüm Hikâyesi" (şiir), s. 12-13.

"Fevzi Lütfi Bey'in Evimizin Açılma Günü Söyledikleri Nutuk", s. 14, 16.

Halit Nafiz, "Eriyen Bir Nefes" (şiir), s. 15.

1 İnci Kânun (Aralık) 1933, Sayı 2:

Mustafa Nuri, "Altı Ok -1- Cumhuriyetçiyiz", ss. 1-3.

S. Behzat, "Türklerin Marşı" (şiir), s. 4.

Salahattin Âsım, "Tahattür", s. 5.

Gemicioğlu Avni, "Centilmenin Bilgileri: Halk Arasında", ss. 6-7.

Manisa: Zeytincilik Mütehassısı Remzi, "Zeytin Ağacı ve Zeytin Yağı", ss. 7-9.

Yeni Doğuş, "Millî Varlığımızı Kendi Emek ve Paramızla Başarıyoruz", s. 10.

Ş. A., "Çocuk Kini..", ss. 11-13.

S. Behzat, "Küçük Şeyler (hikâye)", ss. 13-14.

"Fevzi Lütfi Bey'in Evimizin Açılma Günü Söyledikleri Nutuk-2", ss. 15-16.

"Gülmek Sihhattir", s. 16.

"Manisa'da Olup Bitenler", s. 16.

1 2inci Kânun (Ocak) 1934, Sayı 3:

Mustafa Nuri, "Altı Ok -2- Milliyetçiyiz", ss. 1-3.

Mehmet Sırrı, "Hep Gözlerine Dair" (şiir), s. 4.

* Bibliyografyada dergideki imlaya sadık kalınmıştır.

- S. Behzat, "Yolcular" (şiir), s. 4.
 Turgutlu: M. Remzi, "Çiftçinin Türküsü" (şiir), s. 4.
 Manisa: Zeytincilik Mütchassısı Remzi, "Zeytin Ağacı ve Zeytin Yağı", s. 5.
 Ş. A., "Solmuş Rüyalardan: İncinin Gelişi", ss. 6-8.
 Gemicioğlu Avni, "Centilmenlik Bilgileri: Sokakta", s. 9-10.
 Yeni Doğuş, "Kubilay Güntü", s. 10.
 Yeni Doğuş, "Millî Varlığımızı Kendi Emek ve Paramızla Başarıyoruz", s. 10.
 S. Behzat, "Sürpriz (hikâye)", ss. 11-14.
 "Fevzi Lütü Bey'in Nutku-3", ss. 14-16.

1 Şubat 1934, Sayı 4:

- Mustafa Nuri, "Altı Ok -3- Halkçırız", ss. 1-4.
 Salâhattin Asım, "Emir Ayşe", ss. 4-5.
 S. Behzat, "Hasret" (şiir), s. 6.
 Ş. A., "Sokağın Çocukları", ss. 6-8.
 "Fevzi Lütü Bey'in Nutku-4", ss. 8-9.
 Gemicioğlu Avni, "Centilmenlik Bilgileri: Sokakta", s. 9-10.
 S. Behzat, "Bir Kedi Yüzünden (hikâye)", ss. 10-11.
 Manisa: Zeytincilik Mütchassısı Remzi, "Zeytin Ağacı ve Zeytin Yağı", s. 12-13.
 M. Sırrı, "Millî Mahsul, Yerli Malı" (şiir), s. 14.
 Manisa: N. İlhan, "Ses" (şiir), s. 15.
 M. S., "Yontulmamış Sözler...", s. 15.
 "Kendinizi Daima Doğru mu Bulursunuz?", s. 16.
 G. A., "Gülmek Sıhhatır", s. 16.

1 Mart 1934, Sayı 5:

- Mustafa Nuri, "Altı Ok -4- Devletçiyiz", ss. 1-3.
 S. Behzat, "Arzu ve Korku" (şiir), s. 2.
 Gemicioğlu Avni, "Fen Âlemi: Yıldızları Görmek İçin Çok Büyük Bir Teleskop", ss. 4-5.
 Hekim Hakkı Şükrtüoğlu Gündüz, "Emcibaşı= Hekimbaşı" (hikâye), ss. 6-8.
 Gemicioğlu Avni, "Centilmenlik Bilgileri: Ziyaret", s. 9-10.
 S. Behzat, "Kesmemek Şartile (hikâye)", ss. 10-12.
 Gördes: Muammer Kemal, "Oğluma" (şiir), s. 13.
 O. Tuğrul, "Manisa" (şiir), s. 13.
 Turgutlu: N. H., "Dilek" (şiir), s. 13.
 "Manisa'da Olup Bitenler: Gazi Hazretleri'nin Manisa Halkevi'ne Büyük İltifatları", s. 14.
 Yeni doğuş, "Halkevimiz Büyük Bir Merasim Yaptı: Büyük Gazinin Resimleri Alkışlar Arasında Asıldı", ss. 15-16.
 İshak Korkut: Akhisar, "Selâm" (şiir), s. 16.

1 Nisan 1934, Sayı 6:

Mustafa Nuri, "Altı Ok -5- Lâikiz", ss. 1-4.
 S. Behzat, "O Yerler" (şiir), s. 3.
 Necdet Arif, "Edebiyat Nasıl Olmalı", ss. 5-6.
 Gemicioğlu Avni, "Centilmenlik Bilgileri: Öğle Yemeği", s. 6-8.
 Gemicioğlu Avni, "Beylere Hitap: Bir Hanımı Mes'ut Etmek San'atı", ss. 8-9.

S. Behzat, "Mezar Bekçileri (hikâye)", ss. 10-15.

"Manisa'da Olup Bitenler", s. 15.

Hayri (Ortamektep), "Çakal Dağının Esrarı (hikâye)", ss. 15-16.

1 Mayıs 1934, Sayı 7:

Necdet Arif, "Musahabe: Kültür Meselesi", ss. 1-3.

S. Behzat, "Rüya" (şiir), s. 2.

Gemicioğlu Avni, "Centilmenlik Bilgileri: Akşam Yemeği", ss. 3-4.

Mustafa Nuri, "Gazi Geliyor", ss. 5-7.

S. Behzat, "Hasta (hikâye)", ss. 8-10.

Gemicioğlu Münevver Avni, "Hanımlara Hitap", s. 10.

"Manisa'da Olup Bitenler", ss. 11-12.

G. A., "Gülmek Sıhhatır", s. 12.

Manisa: N. İlhan, "Bir Varıyo, Bir Geliyo!" (hikâye), s. 13.

S. Behzat, "Roma Yanıyor" (şiir), s. 14.

Turgutlu: N.H., "Korku" (şiir), s. 14.

Manisa: N. İlhan, "Gözlerin" (şiir), s. 15.

Manisa: M. Haşim, "Türk Askeri" (şiir), s. 15.

M. O. M.: Muazzez, "Ölüm", s. 16.

1 Haziran 1934, Sayı 8:

Mustafa Nuri, "Altı Ok -6- İnkılâpçiyız", ss. 1-4.

Hekim Hakkı Şükrü, "Halk = Ortalık İçin Hekim Öğütleri", ss. 5-6.

M. N., "Tarama Dergileri Çıktı", s. 6.

Necdet Arif, "Sinemaya Dair", s. 7.

Gemicioğlu Avni, "Centilmenlik Bilgileri: Sofrada Et veya Kanatlı Hayvanat Parçalamak ve Tevzi Etmek", ss. 8-9.

S. Behzat, "Bir Şişe ve Bir Tek Mantar Meselesi" (hikâye), ss. 9-11.

S. Behzat, "Yara" (şiir), s. 11.

G. A., "Antrenör Müsyü Abraham Manisa'da", s. 12.

***, "Şuna Buna Dair..", ss. 13-14.

M. Yalçın, "Geceler" (şiir), s. 15.

"Manisa'da Olup Bitenler", s. 15.

G. A., "Gülmek Sıhhatır", s. 16.

G. A., "Tam Bir Evli Erkek Nasıl Olmalıdır?", s. 16.

Temmuz - Ağustos 1934, Sayı 9-10:

Mustafa Nuri, "24 Temmuz - İstiklâl", ss. 1-4.

S. Behzat, "Eskiden" (şiir), s. 4.

Doktor Mahmut Sadi (Tıp Fakültesinde Doçent), "Hayatın Mahiyeti", ss. 5-6.

Doktor Mahmut Sadi (Tıp Fakültesinde Doçent), "Veraset ve Tekâmül", ss. 7-10.

Gemicioğlu Avni, "Centilmenlik Bilgileri: Balolar", ss. 10-11.

Kadıköy: Necdet Arif, "Musahabe: Lisan meselesi", s. 11-13.

Hekim: Hakkı Şükrü, "Ne Zaman Ana Südü Çocuğa Yasak Edilir?", s. 13.

Doktor İzzet Niyazi, "Zavallı Leylekler", s. 14.

S. Behzat, "Karşılık (hikâye)", ss. 15-17.

G. A., "Dünya Haberleri", s. 17-18.

"Manisa Haberleri", s. 18.

"Gülmek Sıhhatır", s. 19.

Eylül – 1 inci Teşrin (Ekim) 1934, Sayı 11-12:

S. Behzat, "Musahabe: Köylü ve İstedikleri", ss. 1-2.

Dr. M. Sadi: İstanbul, "Medenî ve İctimaî Muhit", ss. 3-4.

Gemicioğlu Avni, "Centilmenlik Bilgileri: -Balodan Mabât-", ss. 5-6.

S. Behzat, "Keder" (şiir), s. 6.

Doçent Doktor Muzaffer Tevfik, "Kötü Alışkanlıklar", ss. 7-8.

Necdet Raif, "Sahne ve Ehemmiyetine Dair...", s. 9.

Manisa: N. İlhan, "Bakışların" (şiir), s. 9.

Gemicioğlu Avni, "Tenis", ss. 10-11.

O. Tuğrul, "İşgal Hatıraları: Manisa Yanarken", ss. 11-13.

O. Tuğrul, "Sıla" (şiir), s. 13.

S. Behzat; "Bir Dolup Boşalma Meselesi (hikâye)", ss. 14-15.

"Gülmek Sanattır: Fıkralar", s. 16.

N. İlhan, "Bundan Sonra", s. 16.

"Manisa Haberleri", s. 16.

İkinci Kânun (Ocak) 1935, Sayı 13:

Yeni Doğuş, "Yolumuz ve Amacımız", 1.

M. Er. Mustafa Nuri, "Atatürk", s. 2.

A. Bahadır: İstanbul, "Amerika Mektupları: İlk duygular", ss. 3-4.

Muallim Nazmi, "Bizde Münevverler", ss. 5-6.

Mustafa Nuri, "Dil İnkılâbı", ss. 6-7.

A. Gemicioğlu, "Tenis: Racket (Raket)", ss. 8-9.

N. İlhan, "İstedğin Gibi Ol.." (şiir), s. 9.

M. N., "Ulusal Bayramda İçimizden Neler Geçiyordu..", s. 10.

A. Gemicioğlu, "Fen Alemi: Ayda Hayat Var mı?", s. 11.

A. G., "Dünya Haberleri", s. 12.

A. G., "Gülmek Sıhhattır", s. 12.

Mecmua, "Manisa Haberleri: Kubilay Günü ve Kurçağın Açılışı", s. 13.

Mecmua, "Bay Mustafa Er'in Kubilay Okulasındaki Söylevi", s. 13-14.

Şubat 1935, Sayı 14:

Mustafa Er, "Nüfus Sayması", ss. 1-2.

Selâhattin, "Köylü ve Ziraat Bankası", ss. 3-4.

A. Bahadır Er, "Amerika Mektupları: Filorida", ss. 5-8.

N. İlhan, "Düşün" (şiir), s. 9.

"Manisa Halkevinde Konferans Serisi: Fikirler ve Duygular", ss. 10-13.

A. Gemicioğlu, "Birinci Napolyon' un Mektupları ve Büyük Aşkının Sonu", ss. 13-15.

N. İ., "Cezmi Tahir ve Yalnızlığımız", s. 16.

Mart 1935, Sayı 15:

Mustafa Dümer, "Halkevlerinin Yıldönümü", ss. 1-2.

Neriman Akgün, "Gurbette" (şiir), s. 2.

"Manisa Halkevinde Konferans Serisi: Fikirler ve Duygular", ss. 3-5.

"Halkevi Dil, Tarih, Edebiyat Kolu Başkanı Bay Mustafa Dümer'in Söylevi", ss. 5-10.

"Halkevleri" (şiir), ss. 10-11.

"Manisa Marşı" (şiir), s. 12.

“Gözümle Gördüm” (şiir), ss. 12-13.

A. Bahadır Dümer, “Amerika Mektupları (3): Gainesville”, ss. 14-16.

“Halkevi Başkanlığı”, s. 16.

Nisan 1935, Sayı 16:

Mustafa Dümer, “9-19 Mayıs 935”, ss. 1-4.

S. Behzat, “Rüzgâra” (şiir), s. 5.

A. Osman Ülkü, “23 Nisan 935” (şiir), ss. 5-6.

N. İlhan Berk, “Hep Senin İçin” (şiir), s. 6.

Dr. Mahmud Sadi, “Akraba İzdivacı Meselesi”, ss. 7-8.

N. İlhan Berk, “Bir Mum ve Bir Kandil Ruyası” (şiir), s. 8.

S. Behzat, “Asıl Mes’ele Şimdi Tamam (hikâye)”, ss. 9-12.

A. Osman Ülkü, “Millî Hâkimiyet”, ss. 13-14.

N. İlhan Berk, “Koca Sinan –Koca Sinan’ın Yıl Dönümü Münasebetiyle”, s. 15.

“Genç Duygular: 1-Şadan Akgün: Halk-evi; 2-Nerime Gündüz: Atatürk”, s. 16.

Haziran 1935, Sayı 17:

A. Osman Ülkü, “En Büyük Vazife”, ss. 1-3.

Nazmi Bayçın, “İnkılâp ve Sosyal Yaşayış”, ss. 3-5.

N. İlhan Berk, “Deniz Hasreti” (şiir), s. 4.

Sözen, “Üzgünlü Çocuklar”, ss. 5-6.

Yeni doğuş, “Vasıf Çınar”, s. 7.

Hasan Erginöl, “Millî Edebiyat”, ss. 8-10.

N. İlhan Berk, “Dağlımın Ayşe (hikâye)”, ss. 10-12.

H. İsmet Sütuna, “Gurbetde” (şiir), s. 12.

“Borsa Haberleri”, ss. 13-14.

“Manisa Duyumları”, ss. 15-16.

ÖZET

Manisa Halkevi'nin ilk dergisi, Cumhuriyet'in Onuncu yıldönümünde yayım hayatına giren ve 17 sayı çıkarılan *Yeni Doğuş*'tur. *Yeni Doğuş* 1926 yılından sonra Manisa'da yayım hayatına giren ve yeni harflerle çıkarılan ilk süreli yayındır. Dergi Türkiye'nin yeniden doğuşunu gerçekleştiren Atatürk'ün fikirlerini yaymak ve Manisa'nın kültür hayatına bir canlılık kazandırmak amacıyla çıkarılmıştır. Atatürk, cumhuriyet ve inkılaplardan sıkça ve övgüyle söz edilmiştir. Son sayısı 1935 yılı ortalarında yayımlanan *Yeni Doğuş*, yeni rejimin anlayışını yaymakla beraber, mahalli kültürün ortaya konması çabalarına ağırlık verememiştir. *Yeni Doğuş* istenilen seviyede olmakla beraber, Manisa basın, kültür ve sosyal hayatındaki ilkler arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Manisa, Basın, Halkevi, Atatürk, Yeni Doğuş.

ABSTRACT

The first periodical of the House of Commons in Manisa is *Yeni Doğuş* that has entered the publication life on the tenth anniversary of the Republic and was published in 17 editions. *Yeni Doğuş* is the first periodical which was published by new alphabet after 1926 in Manisa. The periodical was published in order to spread the ideas of Atatürk who has realized a fresh birth of Turkey and to secure vividness for the cultural life of Manisa. It has often and by admiration mentioned about Atatürk, the Republic and his renovations. *Yeni Doğuş* that the last edition was published in the mids of 1935 by spreading the sagacity of the new regime, has not stressed the efforts on putting forward the local culture. *Yeni Doğuş* was not its first part in the press, culture and social life of Manisa.

Key words: Manisa, Press, House of Commons, Atatürk, Yeni Doğuş.